

PROCEDURA PRACY Z UCZNIEM ZDOLNYM W SZKOLE PODSTAWOWEJ W TANOWIE

I. Definicje:

Uczniowie uzdolnieni to tacy, którzy przejawiają możliwości zaawansowanych dokonań w dziedzinie umysłowej, twórczej, artystycznej, w zakresie zdolności przywódczych czy w poszczególnych przedmiotach nauczania i którzy w celu pełnego rozwinięcia tych możliwości wymagają usług lub zajęć niedostarczanych przez standardową szkołę. Pojęcie *zdolność* określa indywidualne możliwości skutecznego działania w różnych dziedzinach.

II. Podstawa prawna:

Uczeń zdolny ma specjalne potrzeby, które powinny być rozpoznane i uwzględnione w toku kształcenia i wychowania. W tym wspomagają go przepisy. W dokumentach związanych z oświatą nie ma oficjalnej definicji zdolności, natomiast istnieje szereg zapisów, w których pojawia się słowo *zdolności, uzdolnienia, potencjalne możliwości*. **Wiodącym dokumentem jest ustawa o systemie oświaty oraz przepisy wykonawcze.**

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty / Dz. U. Nr 256 z 2004r., poz. 2572 z późn. zm./ w wymienionych niżej artykułach ma brzmienie:

Art. 1 ust. 6 „System oświaty zapewnia w szczególności opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie”.

Art. 22 ust. 2 pkt 4 minister określi w drodze rozporządzenia. warunki i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów, z uwzględnieniem: w literze c) dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, w literze f) możliwości zwalniania z części lub całości sprawdzianu i egzaminu laureatów i finalistów odpowiednio konkursów i olimpiad przedmiotowych.

Art. 22 ust. 2 Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi ponadto, w drodze rozporządzenia: **pkt 8** „organizację oraz sposób przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad, uwzględniając, że konkursy, turnieje i olimpiady powinny służyć odkrywaniu i rozwijaniu uzdolnień uczniów, pobudzaniu twórczego myślenia, wspomaganie zdolności stosowania zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu, a także lepszemu przygotowaniu uczniów do nauki w szkołach wyższego stopnia lub do wykonywania zawodu; **Pkt 11** zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkołach i placówkach, które powinny tworzyć warunki do zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia się.

Art. 66.2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb udzielania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, oraz organizację indywidualnego programu lub toku nauki, uwzględniając umożliwienie uczniom szczególnie uzdolnionym rozwoju ich uzdolnień oraz ukończenie szkoły w skróconym czasie.

Ustawa z dnia 16 grudnia 2004 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 281, poz. 2781) określa zasady przyznawania stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, stypendium Prezesa Rady Ministrów, stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, stypendium ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2. Rozporządzenia

2. Rozporządzenie MENiS z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 773) wyjaśnia na czym polega pomoc psychologiczno - pedagogiczna m.in. „rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianiu ich zaspokojenia”, „wspieraniu ucznia o wybitnych uzdolnieniach”.

4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2000r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1066 z późn. zm.) zmiana: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (Dz. U. z 2001 r. Nr 131 poz. 1459) określa jakie elementy *w szczególności* powinien uwzględnić dyrektor szkoły dokonując oceny pracy nauczyciela – „działania nauczyciela w zakresie wspomagania wszechstronnego rozwoju ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości i potrzeb”.

5. Rozporządzenie MENiS z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 z późn. zm.) wskazuje, jak mogą być zagospodarowane godziny do dyspozycji dyrektora na każdym etapie edukacyjnym (12 h, 9 h, 6 h,) – „zorganizowanie zajęć dla grupy uczniów, z uwzględnieniem ich potrzeb i zainteresowań”.

6. Rozporządzenie MENiS z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz. U. Nr 3 z 2002 r., poz. 28) określa warunki rozwijania uzdolnień i zainteresowań ucznia przez dostosowanie zakresu treści i tempa uczenia się do jego indywidualnych możliwości. Indywidualny tok nauki zakłada ukończenie nauki w skróconym czasie, dzięki możliwości klasyfikowania i promowania ucznia w ciągu całego roku szkolnego

7. Rozporządzenie MENiS z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 199, poz. 2046 z późn zm.) par. 15 ust. 4 pkt. 1 - egzamin klasyfikacyjny zdaje również uczeń, realizujący, na podstawie odrębnych przepisów, indywidualny tok nauki. Rozporządzenie określa warunki promowania ucznia klasy I i II szkoły podstawowej do klasy programowo wyższej w ciągu roku szkolnego oraz preferencje dla laureatów i finalistów konkursów przedmiotowych i olimpiad.

9. Rozporządzenie MENiS z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. Nr 13, poz. 125) - Uczestnictwo uczniów w konkursach, turniejach i olimpiadach wspomaga rozwój zainteresowań i zdolności ucznia, pobudza do twórczego myślenia. Dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów organizowane są konkursy o zasięgu wojewódzkim. Turnieje organizowane są z przedmiotów zawodowych a olimpiady z przedmiotów ogólnokształcących dla uczniów szkół średnich i ponadgimnazjalnych (zasięg ogólnopolski).

11. Rozporządzenie MENiS z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 212, poz. 1767) – określa zadania placówek wychowania pozaszkolnego m.in. „rozwijanie zainteresowań, uzdolnień, doskonalenie umiejętności oraz pogłębianie wiedzy”.

12. Rozporządzenie MENiS z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania i wypłacania stypendium ministra za osiągnięcia w nauce oraz stypendium ministra za wybitne osiągnięcia sportowe (Dz. U. Nr 245, poz. 2458).

13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2005 r. w sprawie stypendiów Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Dz. U. z dnia 16 czerwca 2005 r.) określa wysokość stypendiów.

III. Cele:

1. Cele główne:

- Określenie spektrum działań wobec uczniów zdolnych.
- Bieżące, okresowe i roczne rozpoznawanie i określanie poziomu zainteresowań i uzdolnień, które umożliwi uczniowi, nauczycielowi i rodzicom zdobycie informacji służących ewaluacji.
- Systematyczne dokumentowanie postępów ucznia.
- Rozwijanie ogólnych zdolności umysłowych dziecka w wieku szkolnym.

2. Cele wspierające:

- Pomoc uczniowie we wszechstronnym rozwoju.
- Usprawnianie procesu rozwoju uzdolnień poprzez ścisłą współpracę ucznia, nauczyciela i rodzica.

- Doskonalenie metod uczenia się.
- Promowanie osiągnięć uczniów w środowisku lokalnym.

3. Cele motywujące:

- Motywowanie do samorozwoju poprzez stwarzanie sytuacji i warunków temu służących.
- Zachęcanie do samodzielnej i twórczej pracy.

IV. Zakres:

Procedura reguluje i określa wspieranie rozwoju ucznia uzdolnionego poprzez:

- Motywowanie go i inspirowanie do działania.
- Rozwijanie zainteresowań, uzdolnień, talentów, doskonalenie różnorodnych umiejętności i pogłębianie wiedzy, w tym szczególnie:
 - rozwijanie kompetencji kluczowych i przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i publicznym,
 - rozwijanie zainteresowań, uzdolnień, umiejętności i kompetencji sportowych oraz rozwoju talentów sportowych,
 - prowadzenie działań promujących twórczość uczniów,
 - prowadzenie działań alternatywnych wykorzystujących kontakt ze szkołą, kulturą, wiedzą, nowoczesną technologią.

V. Osoby odpowiedzialne:

1. Wychowawcy
2. Pedagog szkolny
3. Nauczyciele przedmiotów
4. Dyrektor

VI. Opis działań:

1. Sposoby wyłaniania uczniów zdolnych przez nauczycieli, wychowawców i pedagoga:

- analiza osiągnięć szkolnych uczniów – ocena postępów w nauce (ocena semestralna i roczna),
- informacja o uczniach klas IV przekazywana przez ich byłych wychowawców, uwzględniająca indywidualne uzdolnienia i preferencje ucznia,
- obserwacja uczniów przez wychowawcę i nauczycieli uczących danego przedmiotu,
- otwarty nabór do kół zainteresowań,
- nagłaśnianie oferty konkursów i zawodów,
- kontakty z rodzicami dotyczące zainteresowań uczniów.

2. Wspieranie rozwoju ucznia zdolnego (działania szkoły):

- poznawanie ucznia i jego zainteresowań, mocnych stron, zdolności,
- w ocenie ucznia uwzględnianie nie tylko opanowanych wiadomości, ale jego zainteresowań, twórczego zaangażowania,
- zwiększenie nacisku na myślenie twórcze, zachęcanie do twórczego rozwiązywania problemów,
- zachęcanie uczniów do wykonywania samodzielnych projektów związanych z ich zainteresowaniami,
- uczenie umiejętności planowania swojej pracy,
- inspirowanie uczniów do korzystania z rozmaitych zajęć pozalekcyjnych w celu rozwijania zainteresowań oraz aktywności poznawczej,

- organizowanie pracy w grupach uczniów zdolnych (np. kołach zainteresowań),
- zachęcanie do udziału w konkursach i zawodach,
- zindywidualizowanie nauczania ucznia zdolnego na lekcji,
- pomaganie w kształtowaniu pozytywnej samooceny, wzmocnianie wiary w swoje zdolności, wyrażanie zadowolenia z sukcesów,
- nagradzanie sukcesów w formie określonej w regulaminie konkursu i w postaci oceny częściowej z przedmiotu,
- uczenie przyjmowania uwag i radzenia sobie z niepowodzeniami.

3. Uczeń zdolny ma możliwość:

- rozwijania zainteresowań w ramach kół zainteresowań,
- uzyskania od nauczyciela pomocy w przygotowywaniu się do konkursów przedmiotowych, czytelniczych, artystycznych i sportowych,
- wykonywania zadań dodatkowych o podwyższonym stopniu trudności,
- indywidualizacji pracy w toku zajęć – dostosowanie stopnia trudności, poziomu i ilości zadań na zajęciach i w domu,
- realizacji indywidualnego programu lub toku nauki (jeśli spełnia warunki określone w Rozporządzeniu MEN - Dz.U. z 2002 Nr3, poz.28).

VII. W pracy z uczniem zdolnym nauczyciel:

- dostosowuje metody nauczania do stylów uczenia się i kanałów percepcji,
- przydziela dodatkowe zadania do rozwiązania w czasie lekcji,
- stwarza sytuacje problemowe, zadaje pewne problemy do rozwiązania na okres ferii lub wakacji,
- układa systematycznie, na przykład raz w miesiącu, zestawy zadań z uwzględnieniem zasady stopniowania trudności,
- zachęca do samodzielnego układania zadań, rebusów, łamigłówek oraz zagadek,
- organizuje konkursy zadaniowe, zachęca do udziału w konkursach, turniejach, zawodach,
- opracowuje materiał wykraczający poza podstawę programową z danego przedmiotu,
- powierza przewodnictwo w grupach lekcyjnych oraz wdraża uczniów do roli asystenta,
- zaleca opracowanie nowego materiału z podręcznika uczniom i referowanie go ich kolegom,
- przekazuje uczniów słabych uczniom zdolnym pod opiekę stałą lub doraźną,
- informuje uczniów o nowych pozycjach książkowych rozwijających zainteresowania w określonej dziedzinie.

VIII. Zadania szkoły.

1. Identyfikacja uczniów zdolnych.
2. Zdiagnozowanie rodzaju inteligencji.
3. Kierowanie rozwojem.
4. Motywowanie ucznia zdolnego.
5. Stworzenie warunków do optymalnego rozwoju intelektualnego, osobowościowego do samorealizacji.
6. Indywidualizacja nauczania.
7. Pomoc w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych.
8. Pomoc merytoryczna, udostępnianie źródeł wiedzy.

9. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kółek przedmiotowych i zainteresowań.
10. Wskazywanie form wypoczynku i relaksu.
11. Korzystanie z badań poradni psychologiczno – pedagogicznej.
12. Różnicowanie i poszerzanie programów nauczania.
13. Tworzenie programów autorskich.
14. Włączenie do współpracy instytucji działających na rzecz uczniów zdolnych (placówki specjalistyczne, ośrodki specjalistyczne, stowarzyszenia, fundacje).
15. Wspieranie twórczego i innowacyjnego myślenia.
16. Stosowanie profilaktyki problemów związanych z występowaniem wybitnych zdolności.

IX. Formy pracy z uczniem zdolnym:

1. Praca indywidualna.
2. Praca w grupach.
3. Praca w parach.
4. Przydzielanie uczniom zdolnym trudniejszych zadań podczas pracy grupowej lub indywidualnej.
5. Różnicowanie stopnia trudności prac domowych i prac klasowych.
6. Stopniowanie zwiększania wymagań.
7. Przydzielanie uczniom zdolnym specjalnych ról: asystenta, lidera itp.
8. Stworzenie uczniom zdolnym sytuacji wyboru zdań, ćwiczeń o większej skali trudności lub prac dodatkowych.
9. Praca pozalekcyjna w ramach kół zainteresowań.

X. Metody pracy z uczniem zdolnym:

- problemowe,
- prezentowania własnych poglądów,
- kształcąca umiejętność argumentacji,
- aktywizujące,
- pozwalające uczniowi oceniać stan swojej wiedzy,
- kształtujące prawidłowe stosunki interpersonalne,
- kształtujące poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystanie informacji z różnych źródeł,
- stosowania zdobytej wiedzy w praktyce,
- rozwijania zainteresowań,
- skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach.

XI. Formy promocji uczniów i szkoły:

1. Wystawa nagrodzonych prac (tablice szkolne, strona internetowa szkoły).
2. Prezentacja osiągnięć w mediach i na stronie internetowej szkoły.
3. Eksponowanie nazwisk uczniów i osiągniętych średnich ocen w klasyfikacji semestralnej i rocznej.
4. Ekspozycja dyplomów, pucharów i innych trofeów zdobytych w konkursach i zawodach.

XII. Współpraca z instytucjami i osobami wspomagającymi rozwój dziecka:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

2. Lokalne ośrodki naukowe, pracownie artystyczne i inni specjaliści.

XIII. Realizacją zadań związanych z powyższą procedurą zajmować się będą opiekunowie kół zainteresowań.

Organizowane będą koła:

- polonistyczne,
- j. angielskiego,
- matematyczne,
- przyrodnicze,
- artystyczne/ teatralne, plastyczne,
- szachowe,
- gier planszowych,
- czytelnicze,
- sportowe.